

**Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра економічного аналізу і фінансів

Герасимова І.Ю.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВАРІАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ»**

для бакалаврів галузі знань 07 «Управління і адміністрування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

**Дніпро
НГУ
2016**

Герасимова І.Ю. Програма варіативної навчальної дисципліни «Економічна безпека діяльності підприємств» для бакалаврів галузі знань 07 «Управління і адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / І.Ю.. Герасимова; Нац. гірн. ун-т., каф. економічного аналізу і фінансів. – Д. : НГУ, 2016. – 17 с.

Розглянуто і затверджено методичною комісією за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (протокол № від 2016) за поданням кафедри економічного аналізу і фінансів (протокол № від 2016р.).

Зміст

Розділ	Стор.
1. Вступ.....	4
2. Галузь використання.....	5
3. Нормативні посилання.....	5
4. Обсяг дисципліни	5
5. Результати навчання з дисципліни «Економічної безпеки діяльності підприємств» та їх відповідність компетентностям	6
5.1 Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни «Економічної безпеки діяльності підприємств» згідно з СВО першого рівня (бакалавр) галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.....	6
5.2. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання.....	7
6. Форма підсумкового контролю	7
7. Тематичний план та розподіл обсягу за видами навчальних занять.....	8
8. Завдання для самостійної роботи здобувача	8
9. Рекомендована тематика науково-дослідної роботи зі студентами за дисципліною.....	8
10. Вимоги до засобів діагностики, критерії та процедури оцінювання навчальних досягнень	9
11. Вимоги до комплексу навчально-методичного забезпечення дисципліни	9
12. Рекомендована література	10
Додаток А. Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК	11
Додаток А. Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей.....	13
Додаток В. Обов'язковий тезаурус.....	16

1. Вступ

Програмні результати підготовки бакалавра фінансів, банківської справи та страхування визначені в стандарті вищої освіти [3].

В освітньо-професійній програмі Державного ВНЗ «Національний гірничий університет» [1] здійснено розподіл програмних результатів навчання за видами навчальної діяльності здобувача.

Загальна характеристика процесу навчання з дисципліни «Економічна безпека діяльності підприємств»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти (освітній ступінь)	Бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Обмеження щодо форм навчання	Немає
Освітня кваліфікація	Бакалавр фінансів, банківської справи та страхування
Опис предметної області	<ul style="list-style-type: none">▪ Об'єкт(и) вивчення та діяльності: устрій, принципи й механізми функціонування та розвитку фінансових систем суб'єктів господарювання щодо забезпечення їх стабільної та ефективної діяльності.▪ Цілі навчання: надання знань і умінь щодо захисту фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання від замахів, небезпек і загроз, що надасть можливість сформулювати уявлення про законні заходи захисту інтересів підприємства, його майна, а також особистого майна співробітників, їхнього життя і здоров'я від злочинних замахів, промислового шпіонажу, недобросовісної конкуренції та шахрайства.▪ Теоретичний зміст предметної області ґрунтується на поняттях, категоріях, теоріях і концепціях фінансової науки, які визначають теоретичні та практичні аспекти організації економічної безпеки діяльності підприємств.▪ Методи, методики та технології: розгляд теоретичного матеріалу, розгляд ситуаційних завдань, дискусії в малих творчих групах; при самостійній роботі: виконання індивідуального завдання (реферат), самостійне вивчення матеріалу; поточні консультації. <p>Інструменти: прикладні інформаційно-аналітичні системи та програмні продукти.</p>
Базові дисципліни	Фінанси, фінанси підприємств, економіка підприємства.
Академічні права випускників	Отримання освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти - забезпечуються дисципліни освітньої програми ступеня магістра: фінансовий менеджмент, Фінансова санація та банкрутство підприємств.

2. Галузь використання

Робоча програма поширюється на кафедри, яким доручено викладання навчальної дисципліни наказом ректора.

Робоча програма призначена для:

- реалізації компетентнісного підходу при формуванні структури та змісту дисципліни;
- визначення інформаційної бази для формування засобів діагностики;
- внутрішнього та зовнішнього контролю якості підготовки фахівців;
- акредитації освітньої програми за спеціальністю.

Робоча Програма встановлює:

- форму підсумкового контролю;
- базові дисципліни та дисципліни, що забезпечуються;
- результати навчання за дисципліною та їх відповідність компетентностям;
- тематичний план та розподіл обсягу за видами навчальної діяльності
- завдання для самостійної роботи здобувача;
- вимоги до засобів діагностики, методи та критерії оцінювання навчальних досягнень;
- вимоги до комплексу навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни;
- основний тезаурус дисципліни.

3. Нормативні посилання

Робоча програма дисципліни «Економічна безпека діяльності підприємств» розроблена на основі таких нормативних документів:

1. Освітня програма підготовки бакалавра за спеціальністю галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.» / М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2016. – 11 с.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 Ліцензійними умовами провадження освітньої діяльності закладів освіти (постанова КМ України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти».

3. Стандарт вищої освіти першого рівня (бакалавр) галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – Затверджено і введено в дію наказом МОН України від № .

4. Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» / М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 38 с.

5. Положення про організацію освітнього процесу за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою. Стандарт вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» / Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 25 с.

4. Обсяг дисципліни

Загальний обсяг – 3,5 кредитів ECTS (105 академічних годин).

5. Результати навчання з дисципліни «Економічна безпека діяльності підприємств» та їх відповідність компетентностям

5.1 Компетентності, яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної дисципліни «Економічна безпека діяльності підприємств» згідно з СВО першого рівня (бакалавр) галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в процесі професійної діяльності або навчання у сфері економічної безпеки, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки щодо захисту фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання від замахів, небезпек і загроз.
Загальні компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. 2. Здатність планувати та управляти часом. 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 6. Здатність до мотивації та досягнення спільної мети. 7. Здатність працювати в міжнародному контексті. 8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. 9. Здатність бути критичним і самокритичним. 10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації. 11. Здатність працювати як у команді, так і автономно. 12. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально-відповідально та громадянсько-свідомо.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність давати оцінку чинникам, які створюють загрозу економічній безпеці підприємства. 2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для моделювання комплексної системи захисту підприємства з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів в умовах ризику. 3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері економічної безпеки. 4. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансової, економічної, статистичної, правової та інших наук для діагностики стану економічної безпеки підприємства. 5. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері економічної безпеки. 6. Здатність формувати та реалізовувати комунікації в сфері економічної безпеки. 7. Здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері економічної безпеки та брати відповідальність за них. 8. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері економічної безпеки.

5.2. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

1. Планувати та управляти часом у професійній діяльності.
2. Підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері економічної безпеки.
3. Вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності.
4. Проводити дослідження, здійснювати пошук, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
5. Демонструвати навички самостійного прийняття рішень, бути лідером, нести відповідальність за стратегічний розвиток команди.
6. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.
7. Проявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації.
8. Виконувати професійні функції як самостійно, так і в групі під керівництвом лідера.
9. Вміти пояснювати інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід фахівцям і нефахівцям у фінансовій області.
10. Дотримуватися професійних етичних стандартів.
11. Діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), поваги до різноманіття та міжкультурності.
12. Застосовувати емпатію, вербальні та невербальні інструменти у міжособистісному спілкуванні і демонстрації власних результатів.

6. Форма підсумкового контролю

Диференційований залік за результатами поточного контролю знань у формі виконання комплексної контрольної роботи.

7. Тематичний план та розподіл обсягу за видами навчальних занять

Види, тематика навчальних занять, шифри дисциплінарних результатів навчання	Обсяг, години		
	ауд.	Самостійна робота	Загальний
Практичні Аудиторні – 4 години на тиждень			
1. Передмова. Поняття та потенційні загрози безпеки підприємницької діяльності	2	8	10
2. Проблеми законодавчого регулювання підприємницької діяльності	4	10	14
3. Методи економічного шпіонажу в конкурентній боротьбі	2	5	7
4. Економічна безпека підприємства	4	12	16
5. Організація професійного підбору кадрів	2	8	10
6. Особисті міри безпеки підприємця	2	6	8
7. Акустичне та телефонне підслуховування	2	6	8
8. Системи захисту територій і приміщень	2	6	8
9. Безпека комп'ютерних систем	2	8	10
10. Криптографічні системи захисту	1	4	5
11. Аналітична оцінка конкурента	1	4	5
Разом практичні	24	77	101
Контрольні заходи	4		4
Всього по дисципліні	28	77	105

8. Завдання для самостійної роботи здобувача

Основні завдання для самостійної роботи:

- 1) попереднє опрацювання інформаційного забезпечення за кожною темою;
- 2) підготовка до поточного контролю - розв'язання завдань самоконтролю за кожною темою;
- 3) виконання тематики науково-дослідної роботи;
- 4) підготовка до підсумкового контролю.

9. Рекомендована тематика науково-дослідної роботи зі студентами за дисципліною

1. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції.
2. "Тіньова" складова економічної діяльності.
3. Організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки підприємства.
4. Економічна безпека підприємства: актуальність проблеми, необхідність та сутність.

5. Особливості організації економічної безпеки в кредитно-фінансових установах.
6. Боротьба з комп'ютерною злочинністю в Україні.
7. Розробка комплексної системи заходів щодо захисту підприємства від промислового шпіонажу.
8. Комерційна таємниця підприємства та її захист.

10. Вимоги до засобів діагностики, критерії та процедури оцінювання навчальних досягнень

Інформаційною базою для формування засобів діагностики (тестів відкритого чи закритого типу) є система компетентностей, що передбачена даною програмою.

Вимоги до засобів діагностики, критерії та процедури оцінювання навчальних досягнень формуються згідно з Положенням про організацію атестації здобувачів вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет», Положенням про організацію освітнього процесу за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою. Стандарт вищої освіти Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» / Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2015. – 25 с.

11. Вимоги до комплексу навчально-методичного забезпечення дисципліни

Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни, має бути розташований на сайті кафедри економічного аналізу та фінансів та повинен містити [2]:

- 1) робочу програму дисципліни;
- 2) методичне забезпечення практичних занять;
- 3) матеріали методичного забезпечення самостійної роботи студента щодо:
 - 4.1) попереднього опрацювання інформаційного забезпечення за кожною темою;
 - 4.2) розв'язання завдань самоконтролю за кожною темою
 - 4.3) виконання індивідуального завдання (докладу, реферату);
 - 4.4) підготовки до захисту індивідуального завдання;
 - 4.5) підготовки до підсумкового контролю;
- 5) завдання для поточного та підсумкового контролю рівня сформованості дисциплінарних компетентностей;
- 6) завдання для комплексної контрольної роботи;
- 7) завдання для післяатестаційного моніторингу рівня сформованості дисциплінарних компетентностей.

12. Рекомендована література

Основна література

1. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства: Навч. посібник/ Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008.- 240 с.
2. Жихор О.Б., Куценко Т.М. Економічна безпека: Навчальний посібник/ О.Б. Жихор, Т.М. Куценко. – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2013. – 144 с.
3. Економічна безпека: навчальний посібник. / О.Є. Користін, О.І. Барановський, Л.В. Герасименко – КНТ. – 2009. – 400 с.
4. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення. - Монографія. – К.: Лібра, 2003.- 280с.
5. Ніколаюк С.І., Никифорчук Д.Й. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності: Курс лекцій/ С.І. Ніколаюк, Д.Й. Никифорчук. - К.: КНТ, 2005.-320с.

Додаткова література

1. Конституція України// Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30.
2. Закон України “Про державну таємницю” № 3855-ХІІ від 21.01.1994р.// Відомості Верховної Ради України. - 1994.- №16.
3. Закон України “Про інформацію” № 2657- ХІІ від 02.10.1992р.// Відомості Верховної Ради України. - 1992.- №48.
4. Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції” № 236/96-ВР від 07.06.1996р.// Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №36.
5. Закон України “ Про захист інформації в автоматизованих системах” № 80/94-ВР від 06.07.97// Відомості Верховної Ради України. - 1994.-№31
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Інструкції про порядок обліку, збереженні і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави” №1893 від 27.11.98 р.// Офіційний вісник України.- 1998.- №48.
7. Про Концепцію (основи державної політики) національної безпеки України: Постанова Верховної Ради України// Відомості Верховної Ради України. - 1997.- №10.
8. Уголовный кодекс УССР. Научно-практический комментарий.- К.: Политиздат Украины, 1887.- 880с.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення. – К., 1999.
10. Кримінальний кодекс України.- К.: Юрінком, 2001.
11. Кримінально-процесуальний кодекс України. - К.: Юрінком, 2001.

Додаток А

Таблиця А1

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності				
1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	+			
2. Здатність планувати та управляти часом.		+		+
3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.				+
4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.		+		
5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.		+		
6. Здатність до мотивації та досягнення спільної мети			+	
7. Здатність працювати в міжнародному контексті.			+	
8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.		+		
9. Здатність бути критичним і самокритичним.		+		
10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації.		+		
11. Здатність працювати як у команді, так і автономно.			+	
12. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).			+	
13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально-відповідально та громадянсько-свідомо.				+
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності				
1. Здатність давати оцінку чинникам, які створюють загрозу економічній безпеці підприємства.		+		

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для моделювання комплексної системи захисту підприємства з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів в умовах ризику.	+	+		
3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері економічної безпеки		+	+	
4. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансової, економічної, статистичної, правової та інших наук для діагностики стану економічної безпеки підприємства.	+	+		
5. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення, володіти інформаційними технологіями у сфері економічної безпеки.		+		
6. Здатність формувати та реалізовувати комунікації в сфері економічної безпеки.			+	
7. Здатність обґрунтовувати, приймати професійні рішення в сфері економічної безпеки та брати відповідальність за них.				+
8. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері економічної безпеки.				+

Матриця відповідності визначених Стандартом результатів навчання та компетентностей

Програмні результати навчання	Інтегральна компетентність	Компетентності																						
		Загальні компетентності													Спеціальні (фахові) компетентності									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Планувати та управляти часом у професійній діяльності.	+		+																					
Підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку у сфері економічної безпеки.	+			+																		+		
Вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності.	+				+																			
Проводити дослідження, здійснювати пошук, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.	+					+																		
Демонструвати навички самостійного прийняття рішень, бути лідером, нести відповідальність за стратегічний розвиток команди.	+						+																	
Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.	+									+														

Програмні результати навчання	Інтегральна компетентність	Компетентності																						
		Загальні компетентності												Спеціальні (фахові) компетентності										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Проявляти ініціативу та підприємливість, адаптуватися та діяти у новій ситуації.	+																							
Виконувати професійні функції як самостійно, так і в групі під керівництвом лідера.	+																							
Вміти пояснювати інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід фахівцям і нефахівцям у фінансовій області.	+																							
Дотримуватись професійних етичних стандартів.	+																							
Діяти соціально-відповідально та громадянсько-свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), поваги до різноманіття та міжкультурності.	+																							
Застосовувати емпатію, вербальні та невербальні інструменти у міжособистісному спілкуванні і демонстрації власних результатів.	+																							

Додаток В

Обов'язковий тезаурус

Економічна безпека підприємства – це такий стан ефективного використання його ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації та технології, техніки та устаткування, прав) і існуючих ринкових можливостей, що дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам і забезпечити його тривале виживання та стійкий розвиток на ринку.

Загрози економічної безпеки – сукупність наявних і потенційно можливих явищ і чинників, що створюють небезпеку для реалізації національних інтересів в економічній сфері.

Комерційна таємниця підприємства – відомості, які не є державними секретами, пов'язані з виробництвом, технологією, НДДКР, управлінням, фінансами та іншою діяльністю підприємства, розголошення яких може завдати шкоди його інтересам.

Національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам

Професіограма – перелік особистих якостей, які в ідеалі повинен мати потенційний співробітник.

Таємна інформації – інформація, яка містить відомості, що становлять державну або іншу передбачену законом таємницю (професійну: лікарську, адвокатську; банківську, таємницю слідства тощо), розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі.

Службова інформація – інформація, що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішню службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та / або прийняття рішень; інформація зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, що її віднесено до державної таємниці.

Навчальне видання

Герасимова Ірина Юрїївна

РОБОЧА ПРОГРАМА ВАРІАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Економічна безпека діяльності підприємств»
для бакалаврів галузі знань 07 «Управління і адміністрування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Видано
у Державному вищому навчальному закладі
«Національний гірничий університет».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № від
49005, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19.

Оприлюднено
на сайті Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» за
адресою
http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_centр/skladovi-normativnoi-bazi-v-sferi-osviti-ngu/index.php